

Meklē bērniem mājas

Īstenojot projektu “Vidzeme iekļauj”, daļā Vidzemes plānošanas reģiona (VPR) pašvaldību tiek rīkoti sarunu vakari esošajiem un potenciālajiem aizbildņiem, viesģimenēm un adoptētājiem.

MADARA OZOLIŅA

Sarunu vakars “Bērns bērnu namā un es” nupat norisinājās arī Cēsīs. Pieredzē dalījās audžuvecāki, adoptētāji un aizbildņi, sev svarīgu un noderīgu informāciju varēja iegūt ģimenes, kuras domā par iespēju uzņemties rūpes par bērniem, kuri pašlaik dzīvo ārpusģimenes aprūpes iestādēs.

“Vidzeme iekļauj” vadītāja Ina Miķelsone pastāstīja, ka projekta galvenais uzdevums esot mudināt vidzemniekus uzņemties atbildību un nebaidīties kļūt par audžuvecākiem, aizbildņiem, adoptētājiem vai viesģimeni: “Neatkarīgi no tā, kāds ir bez ģimenes palikušā bērna veselības stāvoklis vai kādas situācijas viņš piedzīvojis, ikvienam bērnam ir tiesības dzīvot sabiedrībā, augt mīlošā ģimenē. Nesen apkopotie dati liecina, ka Vidzemē bērnumamos šobrīd dzīvo 124 bērni. Šie bērni nav pusgadu veci ar blondiem matiem un zilām acīm. Lielākoties bērnumamu audzēkņi ir pusaudži ar sarežģītiem raksturiem, bērni, kuriem ir daudz brāļu un māsu. Grūti atrast kādu, kurš par viņiem visiem kopā vai par katru atsevišķi rūpētos.”

I.Miķelsone uzskata, ka šobrīd audžuģimenēm ir pieejams daudz lielāks atbalsts, nekā tas bijis iepriekš: “Šīs ģimenes tiek atbalstītas ne tikai materiāli, bet tiek nodrošināta arī palīdzība dažādu situāciju risināšanai. Cilvēkiem, kuri apmeklē mūsu sarunu vakarus, ir iespēja dzirdēt ne tikai pieredzes stāstus, bet arī uzklaut speciālistu teikto. Tas, iespējams, var palīdzēt pavirzīties mazliet tuvāk atbildei – esmu vai neesmu gatavs spert šo soli.”

Katrā sarunu vakarā piedalās arī Smiltenes novada Bāriņtiesas priekšsēdētāja Aurika Zīvere. Viņa informēja, kāds ceļš ejams līdz tam, lai bērns nokļūtu ģimenē: “Neviens bērns nav vainīgs pie tā, kādos apstākļos nonācis, bērns tos neizvēlējās. Viņš nelika vecākiem lietot alkoholu, viņš nepieņēma lēmumus attiecībā uz sevi, nelika saviem vecākiem būt vardarbīgiem. Bērns šajos apstākļos piedzima. Cilvēkiem, kas uzņemmas rūpes par šiem bērniem, ir pienākums viņiem palīdzēt, viņus izaudzināt un pārveidot. Pieaugušajiem jārada piemērs, ka dzīve var būt arī citāda.”

A.Zīvere tiem, kas vēl nav pārliecināti, vai vēlas kļūt par audžuvecākiem, aizbildņiem vai adoptētājiem, iesaka sākt ar viesģimenes statusu: “Šī ir lieliska iespēja pārliecināties, vai cilvēki ir gatavi uzņemties rūpes par kādu no bērniņiem, kuri meklē mājas. Viesģimenes statuss dod iespēju apciemot bērnu ārpusģimenes aprūpes iestādē, kā arī aicināt bērniņu ciemoties pie sevis.”

Ja tomēr ir pieņemts lēmums kļūt par audžuvecākiem, būs ne tikai jārēķinās ar to, ka bāriņtiesa apsekos mājvietu, bet arī jāpiedalās audžuvecāku mācībās. “Šie

kursi ilgst divus mēnešus. Pēc eksāmena nokārtošanas, apliecības saņemšanas, ģimenei ir dots mēnesis pārdomām. Nav nekas sliktas, ja cilvēks pasaka, ka tomēr šim solim nav gatavs. Nevajag sevi piespiest to darīt tikai tādēļ, ka apgūtas mācības, jo tad nelaimīgs būs gan bērns, gan pats cilvēks. Tas, iespējams, skan skarbi, bet audžuģimene ir pakalpojuma sniedzējs. Pēc tam, kad bāriņtiesa ģimenei piešķīrusi audžuģimenes statusu, tas dod iespēju ar pašvaldību slēgt līgumu un savā ģimenē uzņemt bērnus,” stāsta A. Zīvere. Viņa arī informē, ka ir vairāki varianti tam, uz cik ilgu laiku bērns tiek ievietots audžuģimenē. Pirmais no tiem – līdz bērns atgriežas savā bioloģiskajā ģimenē. Sociālais dienests ar šo ģimeni strādā, tiek darīts viss iespējams, lai bērns varētu atgriezties un dzīvot savā bioloģiskajā ģimenē. Bērns pie audžuvecākiem var dzīvot arī līdz brīdim, kad viņam tiek atrasti aizbildņi vai bērns tiek adoptēts.

Trešā ārpusģimenes aprūpes forma ir aizbildnība. Par aizbildņiem visbiežāk kļūst bērns, kurš izņemts no bioloģiskās ģimenes, tuvākie radnieki vai ģimenes draugi.

Lai kļūtu par pilntiesīgiem bērnu vecākiem, jāveic adopcija. “Tad bērns iegūst ģimenē vai laulībā dzimuša bērna statusu un dzimšanas apliecībā tiek mainīti ieraksti par māti un tēvu. Ar adopciju beidzas visas bērna personiskās un mantiskās attiecības ar iepriekšējiem vecākiem,” stāsta Smiltenes novada Bāriņtiesas priekšsēdētāja, informējot, ka drīzumā arī adoptētājiem būs jāapgūst speciāls kurss. □

Darbs ar sarežģītiem dzīvesstāstiem

MADARA OZOLIŅA

Bērni, kuri tiek izņemti no ģimenēm, tiek ievietoti ārpusģimenes aprūpes iestādēs. Daļa agrāk vai vēlāk atgriežas bioloģiskajās ģimenēs, bet ne visi.

“Šis nebūs cerīgs stāsts. Tā būs realitāte,” iesāk Linda Bērziņa (vārds mainīts), kurai ir ilggadēja darba pieredze ar vardarbībā cietušiem bērniem. Pirms Linda sākusī strādāt ar bērniem, kuri piedzīvojuši šausminošus notikumus, viņai bijis priekšstats, ka šī ir joma, kurā ir daudz valstiskā līmenī risināmu problēmu. Pirmajās darba nedēļās Linda sapratusi, ka viņai ir taisnība: “Daudzi adoptētāji, audžuģimenes un aizbildņi sāk ar labo gribu, bet šo procesu nedrīkst uzsākt tikai tādēļ, ka ir labi nodomi. Jābūt iegūtām specifiskām zināšanām. Arī es, lai arī

strādāju šajā jomā jau vairākus gadus, katru dienu mācos un pilnveidoju zināšanas un prasmes, kas man palīdz darbā ar vardarbībā cietušajiem bērniem.

Linda stāsta, ka darbs ir grūts, lai to darītu, jāfokusejas uz reālu darbību, nevis sajūtām: “Es fokusējos uz sīkām un niecīgām lietām, jo izmanīt to bērnu dzīves nav manas spēkos. Es viņus visus nevaru paņemt uz mājām un pārmainīt. Es nevaru mainīt viņu traumatisko pieredzi. Bet es varu viņiem iemācīt kaut nelielu atslābināties, iemācīt smieties un pakļauties pieaugušo kontrolei, jo nav noslēpums, ka lielai daļai bērnu, kuri dzīvo ārpusģimenes aprūpes iestādēs, ir uzvedības problēmas – viņiem nav rāmju un robežu.”

Linda uzskata, ka darbam ar šiem bērniem Latvijā daudz kā trūkst: “Mums nav pietiekami daudz cilvēku resursu, nav naudas resursu, pietrūkst arī izsvērtas metodikas, kā strādāt ar sociālā riska ģimenēm un ģimenēm, kurām nav sociālo prasmju. Šo ģimeņu ikdienā lielākoties

tiek lietots alkohols, sievietes ir līdzatkarīgas no partneriem, vecāki paši auguši vardarbīgās ģimenēs. Ārpusģimenes aprūpes iestādēs nonāk bērni, kuri cietuši no emocionālas, fiziskas, seksuālas vardarbības, kā arī bērni, kuri pamesti novārtā. Mēs, darbinieki, par šo bērnu pagātni it kā neko nedrīkstam zināt, bet realitātē tas tā nav, jo bērni stāsta savus stāstus, viņu ķermeņu valoda nereti parāda to, kas ar viņiem noticis.”

Linda uzskata, ka ģimenes, kuras vēlas uzņemties rūpes par novārtā pamestiem vai vardarbībā cietušajiem bērniem, ir daudz atklātāk un vairāk jāinformē, ar ko nāksies saskarties nākotnē, ar riskiem, bet, protams, arī ar ieguvumiem: “Es priecājos, ka šobrīd Latvijā tiek īstenoti dažādi projekti, kas mums liek runāt par šiem neērtajiem jautājumiem un neklusēt. Tikai tā mēs varam nonākt pie galvenā mērķa un atrast bērniem, kuri dzīvo ārpusģimenes aprūpes iestādēs, vecākus, kuri uzņemtos par viņiem rūpes, viņus mīlētu, par viņiem cīnītos.

Potenciālajām audžuģimenēm, adoptētājiem un aizbildņiem jārēķinās, ka viņi kļūs ne tikai par vecākiem, bet arī par uzraugiem. Ja ģimene to visu saprotot, grib uzņemties rūpes par kādu bērniņu, ir jānosaka ģimenes iekšējās robežas, ir jābūt zināmiem stingriem noteikumiem, izveidotam grafikam. Pieaugušais nevar domāt, ka vien ar mīlestību, labām domām un savu pozitīvo bērnbas pieredzi spēs audzināt un palīdzēt vardarbībā cietušam bērnam. Parasti šiem bērniem ir psiholoģiskas problēmas, mācīšanās grūtības, agresivitāte, veselības problēmas. Ir jārēķinās, ka būs nepieciešami finansiālie ieguldījumi, lai to censtos labot. Un tas nenozīmē, ka bērns jāaizved uz kādu iestādi, terapiju un tur jāatstāj. Jāiesaistās arī vecākiem, jo

tikai uz piesaisti vērstai terapijai ir nozīme. Manuprāt, pirms ģimenēm tiek piešķirts audžuģimenes statuss, ilgi jātestē cilvēku personība un tas, vai viņi spēs dzīvot, esot ārpus savas komforta zonas. Ir jāskatās ar viesģimenes statusu – visiem,” pārliecināta Linda. Viņa arī zina stāstīt, ka daudzas ģimenes, kuras uzņēmušās rūpes par vardarbībā cietušu bērnu, neiztur un izjūk – no ģimenes aiziet tēvs vai māte. Bet vienmēr jāatceras, ka ir arī veiksmes stāsti. Uzņemoties šādas rūpes un pienākumus, ģimene var kļūt vēl stiprāka, vēl saliedētāka. Linda vērtē, ka izmaiņas, kaut lēnām, bet notiek, un par to jāpriecājas. Ir bērni, kuri atrod ģimenes un padara savus vecākus par labākiem un stiprākiem cilvēkiem. □

●

FAKTI

- Aptuveni trešdaļa bērnu, kuri dzīvojuši audžuģimenē, atgriežas bioloģiskajās ģimenēs;
- Visvairāk adoptētāju pieteikšies adoptēt mazu bērniņu, līdz trīs gadu vecumam;
- Latvijā vispopulārākā ārpusģimenes aprūpes forma ir aizbildnība;
- Audžuģimenei ir prioritāras tiesības bērnu adoptēt.

Kad bērns kļūst juridiski brīvs un viņu var adoptēt:

- Kad vecākiem ar tiesas spriedumu ir atņemtas aizgādības tiesības;
- Ja bioloģiskie vecāki ir miruši;
- Ja vecāki uzraksta piekrišanas iesniegumu bērna adopcijai.

Audžuģimene saņem:

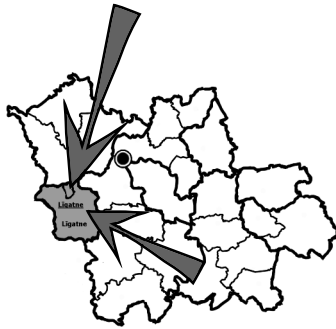
- Atlīdzību par audžuģimenes pienākumu veikšanu;
- Pašvaldības pabalstu bērna uzturam, apģērbam un mīkstajam inventāram;
- Ģimenes valsts pabalstu par katru ģimenē uzņemto bērnu, kā arī citus valsts sociālos pabalstus;
- No šī gada audžuģimenes tiek sociāli apdrošinātas.

BRĪVPRĀTĪGAIS DARBS

SARMĪTE FELDMANE,
teksts un foto

Brīvprātīgais darbs ir organizēts un uz labas gribas pamata veikts fiziskās personas fizisks vai intelektuāls bezatlīdzības darbs sabiedrības labā. Brīvprātīgajam darbam nav peļņas gūšanas nolūka. (Brīvprātīgā darba likums)

Iespēja gūt gandarījumu

2017. gada maijā Līgatnes novada pašvaldība sāka sadarbību ar Valsts nodarbinātības aģentūru un brivpratigie.lv.

■KOORDINATORE. Dace Bērziņa Līgatnes novadā ir brīvprātīgo reģionālā koordinatore.

Tā novadam ir iespēja dažādu pasākumu rīkošanā piesaistīt brīvprātīgos no visas Latvijas. “Tā bija jauniešu iniciatīva. Viņi ir aktīvi, vēlas darboties un tā ir iespēja pastrādāt ne tikai mūsu novadā,” stāsta brīvprātīgo reģionālā koordinatore novadā DACE BĒRZIŅA.

Viņa uzsver, ka sabiedrībā aizvien vairāk brīvprātīgo darbs tiek novērtēts. Arī CV var ierakstīt, kādas prasmes esi ieguvis, kur strādājis. “Ja esi strādājis kā brīvprātīgais, tas ir apliecinājums, ka esi uzņēmīgs, apguvis organizatora prasmes. Pēc pasākuma ikviens var iegūt apliecinājumu, ka ir strādājis, ko darījis,” pastāsta koordinatore.

Katrs, kurš reģistrējies brivpratigie.lv, par piedalīšanos nopelna punktus. Kad nākamreiz kaut kur vēlas iesaistīties, organizatori jau redz iepriekšējo pieredzi un interešu prasmes.

Pie Daces vērsas pasākumu rīkotāji novadā, izstāsta, kādi darbi būs jāveic, cik palīgu vajag. Viņa uzrunā vispirms līgatniešus, dod ziņu mājaslapā. Tie, kuri vēlas, piesakās. Šogad vērienīgākais pasākums, kurā strādāja 17 brīvprātīgie, bija deju lieluzvedums “Māras zeme” Līgatnes sporta

centrā. “Bija brīvprātīgais arī no Rīgas. Pūsis atbrauca ar autobusu, visu dienu līdz vēlam vakaram aktīvi strādāja un mājās devās ar autobusu. Cik viņš bija gandarīts! Patika gaisotne, attieksme pret brīvprātīgajiem un ie-

spēja redzēt “Māras zemi”,” pārdomās dalās Dace un uzsver, ka brīvprātīgie pasākumu rīkotājiem ir neatsverami palīgi. Viņiem uztic loģistikas koordinēšanu, darbu informācijas centros, veikt dažādus uzdevumus, iesaistīties organizēšanā. Koordinatore pārliecinājusies, ka brīvprātīgais ātri saprot, ka nevienam visu priekšā nepateiks. Pašam jāredz, jājūt, jāsaprot, kas vēl jādara, kā rīkoties konkrētā situācijā.

Dace šovasar pati strādāja kā brīvprātīgā festivāla “Baltica” dienā Līgatnē. “Tas bija darbs visas dienas garumā, patīkamas emocijas un apziņa, ka esi daļa no liela pasākuma, kas notiek tavā novadā, ka pārstāvi savu novadu. Ja būs iespēja, piedalīšos arī turpmāk,” atklāj līgatniete un ir pārliecināta, ka būtiskais, ko gūst brīvprātīgie, ir gandarījums. Koordinatore arī atzīst, ka Līgatnē viņu darbs tiek novērtēts, nekad nevienam nav palicis bez pusdienām un atzinīgiem vārdiem.

Brīvprātīgajos palīgos gan bieži vien, neregistrējoties brivpratigie.lv, iesaistās arī pensionāri, iegulda savu laiku un prasmes, lai izdarītu ko noderīgu. Pasākumi novadā vairs nav iedomājami bez brīvprātīgo līdzdalības.

Šogad arī līgatnieši varēs aktīvākās novada brīvprātīgos pieņemt valsts pasākumam, kur godina čaklākos. “Būt brīvprātīgajam – tā ir iespēja sevi pilnveidot, ko jaunu uzzināt, piedalīties, redzēt un gūt gandarījumu,” saka Dace Bērziņa. □

Ja esi strādājis kā brīvprātīgais, tas ir apliecinājums, ka esi uzņēmīgs, apguvis organizatora prasmes.

Dullums neļauj mieru

“Esmu cilvēks, kurš ilgi nav jāpierunā,” par sevi saka Aija Andersone.

■VISU PASPĒT. Aija Andersone ikdienā atrod laiku visam, ko vēlas darīt.

Viņa ir īsts nemiera gars, vienmēr aizņemta, ja vien paaicina, mīļuprāt iesaistās. “Baltica” man oficiāli bija pirmais notikums, kurā biju brīvprātīgā. Mēs, līgatnieši, cits citu pazīstam un saprotamies no pusvārda. Un nav tādu situāciju, lai cik sarežģītu, kuras nevarētu atrisināt,” pārliecināta Aija.

Līgatniete pastāsta, kā festivālā kādam kolektīvam ievajadzējies pīlādžu zarus. “Līgatnē viss ir. Atradām, visi bija priecīgi. Protams, ja es būtu svešā vidē, nezinu, vai tik ātri atrastu, bet gan jau kaut ko izdomātu,” smeļ Aija. Viņa pati arī savulaik rīkojusi dažādus pasākumus un

labi saprot, ko nozīmē, ka vari uzticēties, būt drošs, ka viss būs

kārtībā.

Aijai šķiet, ka Latvijā pasākumu rīkotāji pārāk maz izmanto brīvprātīgos palīgus. “Brīvprātīgais ir labais dullais, atvērts jaunajam, kurš nav jāpierunā, kuram nav jāskaidro, kurš gatavs darīt,” saka Aija un uzsver, ka brīvprātīgais jau visu dienu nestrādā melnu muti, viņš arī bauda pasākumu. Noteikti redz un dzird vairāk nekā, piemēram, korists, kura korim jāuzstājas.

Vasara Aijai solās būt nemiera pilna. Trīs jaunākie mazbērni ir pie viņas, pieci vecākie brauc ciemos. Viņai patīk fotografēt, prieku guva arī nesenojā festivālā Zaubē. Tad ar līnijdeju kolektīvu būs jādodas uz sadancošanu Salaspilī, oktobrī ar kori uz Poliju. “Pensionāriem jau vienmēr laika trūkst,” smeļ Aija. □

Mācās iepazīt cilvēkus

“Man patīk darbs ar cilvēkiem,” saka līgatnietis Artūrs Jarullins.

■PĀRDOMU BRĪDĪ. Artūram Jarullinam patīk būt cilvēkos, viņus iepazīt un palīdzēt.

Jaunietim ir 19 gadi, viņš kā brīvprātīgais bijis daudzos pasākumos. “No ārpuses viss šķiet ļoti vienkārši – pasākums notiek kā pēc grāmatas. Taču, kad esi starp rīkotājiem, saproti, cik viss ir trausli, jo kuru katru brīdi kaut kas var noiet greizi. To var saprast tikai, kad jau ir pieredze,” atzīst Artūrs. Viņš arī pastāsta, ka sākums nebūt nav viegls un vienkāršs, ir ļoti daudz jāmācās, īpaši jau saskarsmē ar cilvēkiem. “Ikdiennā man apkārt nav daudz ļaužu, bet pasākumā uzreiz jārunā ar vairākiem, jāstāsta, jāskaidro lietas dažādu vecumu cilvēkiem, un pamazām vien iemācies saprasties,” pastāsta Artūrs.

Līgatnē pirms lieluzveduma “Māras zeme” viņam bija jāierāda skatītājiem vietas tā, lai tās aizņemtu pēc kārtas. Nebijis viegli vecākiem cilvēkiem izskaidrot, ka katrs nevar izvēlēties, kur šķiet ērtāk. Jauniešus pamācīt gan esot krietni vieglāk, un viņi teikto arī respektē. Kāda pasākuma koncertā Artūrs organizējis muzikantu uzstāšanos. Tad gan bijis liels uztraukums, neviena blakus nebija, kurš pateiktu, kā tālāk darīt.

“Strādā un saproti, ka algu nesaņemsi, bet pasākumā esi bez maksas, tas ir liels bonuss. Ikreiz jāreķinās, ka var būt sarežģītas situācijas, bet beigās vienmēr ir gandarījums. Ja rīkotāji ir apmierināti, ka viss izdevies, man prieks. Jaunieši, kuri sakrājuši vairāk punktu, tiek

cildināti, tas arī ir stimulē, ceļ pašvērtējumu,” saka Artūrs un pārliecināties, ka pasākumu rīkotājiem brīvprātīgie ir izdevīgi, jo viņiem jāizmaksā tikai pusdienas. Ja katram būtu jāmaksā par darbu, daudzi pasākumi apmeklētājiem būtu krietni dārgāki.

“Brīvprātīgā darbs pasākumos arī ir laba iespēja iepazīties. Pagājušogad festivālā “Laba daba” iepazīšanos ar jauniešiem no Jelgavas un Liepājas, arī šovasar satiksimies. Tā palielinās paziņu loks,” pastāsta Artūrs.

Ikdiennā jaunieši diezgan daudz laika pavada sociālajos tīklos. Viņš atklāj, ka meklē skolu, kurā mācīties, jo diemžēl pirmā izvēle nebija īstā. Artūru interesē darbs ar cilvēkiem, sabiedriskās attiecības, patīk sarunāties ar cilvēkiem, iepazīt viņus. □

Dzīvē noderēs

Santa Rinkēviča ikdienā ir ļoti aizņemta. Mācības skolā, dziedāšana Nītaures Tautas korī, aktīva skolas sabiedriskās dzīves rīkošana piepilda laiku.

■PIRMS SKRĒJIENA. Santa Rinkēviča tūlīt steigsies darbā.

Vasarā viņa strādā, skolas laikā darbā būs uz pusslodzi. “Darbs patlaban nav mana prioritāte, tās ir mācības. Strādāju, lai būtu sava kabatas nauda,” lietišķi saka Santa. Nākotnē viņa vēlas kļūt par medicināli.

“Saskarsme ar cilvēkiem ļoti dzīvē noderēs. Esam taču tik dažādi, bet saprasties vienmēr varam. Arī, strādājot veikalā, daudz mācos saskarsmi ar pieredzējušiem,” pastāsta līgatniete.

Jau gadus piecus Santa iesaistās brīvprātīgo darbā. “Pilsētā gatavojās novada svētkiem, vajadzēja palīgus. Man patīk būt vidū. Apkārt priecīgi cilvēki. Bijušas arī konflikta situācijas, bet tās vienmēr izdodas atrisināt ar smaidu. Tā ir ļoti noderī-

ga pieredze – gan mācīties saprasties ar dažādu paaudžu cilvēkiem, gan būt starp pasākumu rīkotājiem,” pārdomās dalās Santa. Viņai spilgtā atmiņā “Māras zeme” – lielais nogurums un gandarījums. “Un iespēja redzēt uzvedumu,” bilst jaunie. □

Publikācijas sagatavotas ar Valsts reģionālās attīstības aģentūras finansiālu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.

Mērķprogrammā “Reģionālo un vietējo mediju atbalsta programma” atbalstīts projekts nr. Nr.2/MEDIA/18/013

Valsts reģionālās
attīstības aģentūra